

Qui nunc operatur in filiis dissidentie. Operatur suasionem, non vi: in eos qui non credunt. Illi autem qui desperant atque diffidunt de promissione Dei, dicuntur filii dissidentie sicut filii iræ, & gehennæ & mortis.

In quibus & nos omnes aliquando conversati sumus. Non solum vos gentes non credendo, sed & nos Judæi peccando.

In desideriis carnis nostræ, facientes voluntatem carnis & cogitationum. Quando mens nostra rebus terrenis, & carnalibus inhærebat: non solum desiderabant, sed & faciebant quæcumque mala cogitatio suggessisset.

Et eramus natura filii iræ, sicut & ceteri. Ita nos paternæ traditionis consuetudo possederat, ut omnes ad damnationem nasci videremur.

Deus autem qui dives est in misericordia. Misericors hominibus: quia omnia diligit quæ creasti: nec enim odians aliquid constituiti.

Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos. Nimia charitas est, rebelles servos quasi filios diligere. Unde considerandum est quantum diligit sanctos & perfectos, qui tantum dignatus est diligere peccatores.

Et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo. Sine peccato, sicut Christus, per baptismum faciendum.

Cujus gratia estis salvati. Propter usum, sive qui pro vobis gratis nullo vestro iustitiæ merito intercedente mortuus est, cum ipse reus non esset.

Et consecravit, & confedere fecit in cælestibus, in Christo Jesu. Non possumus desperare quod nostra jam possidet natura, quia ubi caput est, ibi erit & corpus: sicut ipse ait: Volo ubi ego sum, & isti sint mecum.

Ut ostenderet in saculis supervenientibus. Ante prædestinavit: quod erat his temporibus completurus.

Abundans in divitiis gratiæ suæ. Verè abundans est gratia, quæ non solum peccata donavit, sed etiam cum Christo refuscitans in dextera Dei, in cælestibus collocavit.

In bonitate super nos in Christo Jesu. Exemplo vel corpore Christi.

Gratia enim estis salvati, per fidem: & hoc non ex vobis. Non meritis prioris vitæ, sed sola fide: sed tamen non sine fide.

Dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis gloriatur. Quasi suis meritis aliquid in baptismo accepisset.

Ipsi enim sumus factura: creati in Christo Jesu, in operibus bonis: quæ preparavit Deus, ut in illis ambulemus. Quia nuper sumus in Christo renati, ut quæ in Evangeliiis sunt defensa.

Propter quod memores estote, quod aliquando vos qui gentes eratis in carne. Commemorat illa, ne de tanta ignobilitate qua ad summam regni perducti sunt dignitatem, sint ingrati beneficiis largitoris.

Qui dicebamini præputium ab ea qua dicitur circumcisio. Gentes, præputium: Judæi circumcisio dicebantur.

In carne manufacta. In manu humana: in carne, non in spiritu Dei aut corde.

Qui eratis illo in tempore sine Christo. Nescientes Christum, idola insensibilia colebatis.

Alienati à conversatione Israel. Qui tunc erat populus Dei.

Et hospites testamentorum. Etiam si crederatis: profelyti, hoc est, advenæ habebamini.

Promissionis spem non habentes. Quam Deus promisit Abraham, illi soli sperare videbantur.

Et sine Deo in hoc mundo. Multos enim falsos deos sequentes, unum amiserant verum.

Nunc autem in Christo Jesu, vos qui aliquando eratis longè, facti estis propè. Ita ut Judæos sequeremini, qui cum Deo erant.

In sanguine Christi. Credendo vos esse sanguine ejus & passione liberatos.

Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum. Ipse est reconciliatio utriusque populi ad invicem ad Deum.

Et medium parietem mæria. Medius paries & sepius, & mæries, onera legis erant, duos populos dividentes: & ideo ipse paries inimicitiarum nominantur.

Solvens inimicitias in carne sua. Circumcisionis & ceterorum: quæ non tam Dei voluntas, quam temporis ratio, aut populi duritia exegerat.

Legem mandatorum decretis evacuant. Per solam fidem iustificans, moralia sola decernens.

Ut duos condat in semetipso. Judæum, & gentilem in suo corpore æqualiter conjungens.

In uno novo homine faciens pacem. In unum populum Christianum ex duobus effectum.

Ut reconciliet ambos in uno corpore Deo. Quia ambo per peccatum fuerant inimici.

Per crucem interficiens inimicitias in semetipso. Per solam fidem crucis, quæ nullum dereret: non enim gravis aut difficilis est, quam habere etiam latro potuit crucifixus.

Et veniens evangelizavit pacem vobis, qui longè fuistis: & pacem his qui propè. Ad hoc venit, ut dissidens humanum genus in semetipso, & in Deo, ad reconciliationis gratiam revocaret.

Quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Nemo venit ad patrem, nisi per me. In uno spiritu, unum corpus, unum spiritum habet & signum pacis.

Ergo jam non estis hospites & advenæ, sed estis cives sanctorum, & domestici Dei. Jam non extranei & profelyti: nec enim separavit nos Deus à populo suo: sicut dixit Hælias: sed civis, qui sunt ejusdem originis, vel hospitii, & habitationis.

Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu: in quo omnis ædificatio constructa. Prophetarum novi testamenti (in quibus Agabus fuit) Christus est etiam fundamentum: qui etiam lapis dicitur angularis, duos conjungens & continens parietes. Ideo autem fundamentum, & summus est: quia in ipso fundatur, & consummatur Ecclesia.

Crescit in templum sanctum in Domino. In templo sancto non possunt lapides nisi sancti poni: ad comparisonem templi Jerusalem, dixit extrui corpus Christi: id est, Ecclesiam: & multo majorem munditiam & sanctitatem habet veritas, quam imago.

In quo & vos coedificamini in tabernaculum Dei, in spiritu sancto. Ut cum Apostolis & Prophetis, sitis habitaculum Dei spirituale, non manu factum.

Caput III.

HUJUS rei gratia. Quam superius memoravit, quod filius Dei, & gentes salvaverit, & Judæos: & utroque fecerit unum.

Ego Paulus vinculus Christi Jesu. Sive catenis, sive Christi amore ligatus: non possum meam, nisi Domini facere voluntatem. Sanè quomodo vinculum se nominat, confirmat Evangelium Christi. Otenit quanta sit spes, pro qua talia pati libenter amplectitur: cum posset apud Judæos (ut legis doctor) & magnis divitiis abundare, & summo honore gaudere.

Pro vobis gentibus. Secundum Evangelium, inimici propter vos: quia vos similes esse dicimus Judæorum.

Si tamen audistis dispensationem gratiæ Dei, qua data est mihi in vobis. Si tamen firmiter retinetis me in vobis dispensationem accepisse doctrinæ. Quis enim fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam: ut det illis escam in tempore?

Quoniam secundum revelationem. Non secundum humanam doctrinam.

Notum factum mihi est sacramentum, sicut supra scripsi. Judæos & gentes unum esse in Christo.

In brevi: prout potestis legentes intelligere prudentiam meam. Non quantum poteram ego scribere, sed quantum vos assequi valebatis.

In ministerio Christi. Non eloquio seculari.

Quod aliis generationibus non est agnatum filiis hominum: sicuti nunc revelatum est sanctis Apostolis ejus & Prophetis. Sciebant quidem Prophete priores gentes esse vocandas: non tamen sciebant, nullam inter ipsas & Judæos discretionem futuram.

In spiritu esse gentes coheredes. Per spiritum mihi revelatum, sive in spiritu illos sociatos esse, non carnis circumcissione.

Et concorporales, & participes promissionis in Christi

sto Jesu. Id est, unius corporis: non solum coheredes, quod potuit diversi generis esse: nec solum concorporales, quia possunt ejusdem generis filii, non ejusdem in hereditate esse substantiæ.

Per Evangelium: cuius factus sum minister. Per meam prædicationem omnibus innotescet, quia hoc mihi peculiari-ter revelatum.

Secundum donum gratiæ Dei qua data est mihi. Non secundum meritum meum.

Secundum operationem virtutis ejus. Cujus virtus me confirmavit: sive ejus virtutes meum confirmant Evangelium.

Mihi enim omnium sanctorum minimo data est gratia hæc. Minimo tempore non labore. Notandum quod inter sanctos se humiliando fecerit gratum.

In gentibus evangelizare ininvestigabiles divitias Christi. Annunciare futuras hereditates, divitias promissas: quas sensus humanus apprehendere non valet, nisi per revelationem.

Et illuminare omnes, qua sit dispensatio sacramenti. Judæis & gentibus hujus sacramenti pandere rationem.

Abconditi à seculis in Deo. Hoc est, quod in primis temporibus, soli Deo confirmatum erat.

Qui omnia creavit. Et Judæos & gentes: sive omnem creaturam, ut sensus contra Marcionem proficiat, & omnes hæreticos.

Ut innotescat principibus & potentibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei. Ut per me his qui rebus cælestibus per omnem Ecclesiam principantur, multiformis sapientia innotescat.

Secundum præfinitionem sæculorum, quam fecit in Christo Jesu Domino nostro. Quam præfinitur & hoc tempore, quando jam homines aliter salvari non poterunt, nisi Christi fide salventur.

In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia per fidem ejus. Non per nostram iustitiam, sed per eum cujus fides peccata dimittit.

Propter quod peto ne desiciatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra. Ne me audientes impunè lædi: ad Deum non pertinere putetis, in quo magis gloriari debetis: intelligentes me tanta absque certa spei fiducia sustinere non posse.

Hujus rei gratia stulto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi: ex quo omnis paternitas in cælis, & in terra nominatur. Ex quo omnis paternitas nomen accepit. Sive ex quo omnis res, pater nominatur.

Ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ virtutem corroborari per spiritum ejus. Ut vos per illuminationem scientiæ & divitiarum fructum confirmet.

In interiori homine Christum habitare per fidem in cordibus vestris. Ubi interior homo per fidem robustus est, ibi habitat Christus, non ubi exterior laginatur.

In charitate radicati & fundati. Ut in ejus amore firmiter starent, beneficiorum ejus recordatur, ut eum cognitis ejus beneficiis diligenter.

Ut possitis comprehendere. Ut ex omni parte magnitudinem scientiæ adipisci valeatis.

Cum omnibus sanctis. Quære sapientiam apud malos, & non invenies. Et alibi: In corde autem boni requiescit sapientia.

Quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum. Quidam dicunt quod latitudo, spatiosa via intelligatur: longitudo, vita eterna: altitudo, cælum, profundum, infernus: ut scilicet horum omnium notitiam habentes, noverrint quid diligant, vel quid refutent.

Sere etiam superminentem scientiæ charitatem Christi. Supereminet fructus.

Ut impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ut efficiamini pleni omnibus virtutibus.

Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus, aut intelligimus, secundum virtutem que operatur in nobis. Frequenter majora tribuit, non solum quam petimus, sed etiam quam petere intelligimus, quæ operatur in nobis.

Ipsi gloria in Ecclesia & in Christo Jesu. Quia veniens Christus sibi met ad Dei gloriam Ecclesiam congregavit.

In omnes generationes sæculi sæculorum. Amen. Immensa beneficia, immensis laudibus celebranda, non solum de his

quæ Christi temporibus contulit, sed etiam quæ ante fecit, faciet. Amen.

Caput IV.

OB SECRETO itaque vos ego vinculus in Domino, ut dignè ambuletis vocatione qua vocati estis. Ego vos rogo, qui vestri causa sum vinculus, ut vos Dei filium agnoscentes, dignè tanto honore conversemini: quia una dignitas est qua agnoscuntur propria instituta.

Cum omni humilitate, & mansuetudine, cum patientia. Et mentis & corporis. Humilitas vera nihil sibi vendicat, mansuetus nulli nocet, patiens nulli vicem reddit injuria.

Supportantes invicem in charitate. Sufferunt & philosophi, sed non in charitate. Nos verò non ut laudari, sed ut ille quem sustinemus proficiat, diligentes sustinere debemus.

Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Per vinculum pacis in vobis unitas spiritus continetur. Multitudinis enim credentium erat cor unum, & anima una.

Unum corpus, & unus spiritus: sicut vocati estis in una spe vocationis vestre. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unum consensum debet habere in uno corpore omnium compago membrorum, quæ ad unam spem sunt vocata salutis. Unde diligentius legere debent hunc locum hi qui in sæculi occupationibus ligati, putant sibi licere peccare, & aliis non licere: eum omnes in unum corpus baptizati, eundem spiritum acceperint, & in una spe vocati sint Dei. Sive sic: si unum spiritum habetis, & ex uno Patre Deo nati estis, nolite vobis de terrena nobilitate aliquid arrogare, ne vestram gloriam amittatis.

Unus Deus & pater omnium. Etiam eorum qui ex gentibus crederunt.

Qui super omnes, & per omnia & in omnibus nobis. Super omnes virtutes, ut potens, per omnia opera sua: qui immensus omnibus Christianis, secundum quem habitare dignatur.

Unicuique autem nostrum data est gratia. Non multa sunt corpora per varietatem gratiarum, sed membra diversa.

Secundum mensuram. Non tam nostræ capacitatis, quam illius largientis.

Donationis Christi. Ad quam gratiam qui se aptaverit, ipsam consequitur: ut puta: qui studiosus legis est, sapientiam multam: oranti & jejunanti conceditur spiritus potestas.

Propter quod dicit: Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus. Quos diabolus captivos tenebat ad mortem, Christus captivavit ad vitam: ad caput nostrum in cælestibus collocandum.

Quod autem ascendit, quid est nisi quia & descendit. Exponit cur dicatur ascendisse quem nusquam non esse non dubium est, secundum formam scilicet servi: ad quam non localiter, sed dignanter descenderat.

Primum in inferiores partes terre. Infernum sub terra esse nemo jam ambigat.

Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes cælos. Qui descendit cum anima in infernum, ipse cum anima & corpore ascendit in cælum.

Ut adimpleret omnia. Gloria triumphans, sive quæ scripta sunt, sive dum jam humanitas cum divinitate unum effectum est.

Et ipse dedit quosdam quidam Apostolos: quosdam autem Prophetas. Contra Arianos, ut filii & patris una sit operatio. Nam ad Corinthios Deum Patrem dicit in Ecclesia ordinasse: hic verò Christum hoc dixisse commemorat.

Alios verò Evangelistas. Omnis Apostolus, Evangelista: non omnis Evangelista, Apostolus: sicut Philippus, qui erat unus ex septem.

Alios autem pastores & doctores. Pastores verò omnes qui sunt idonei ad alios instruendos. Omnis ergo pastor, doctor: non omnis qui doctor est, & pastor.

Ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in edificationem corporis Christi. Ut perficiantur sancti, sive doctorum numerus impleatur, omnes sunt constituti ad ædificandam Ecclesiam, quæ corpus Christi est: ut omnes ad perfectionem fidei perducat.

Donec occurramus omnes in unitate fidei. Hoc votum etiam falsis doctoribus inest: id est, volo omnes esse sicut me.

Et agnitionis Filii Dei. Ille agnovit gratiam Filii Dei, qui non peccat: quia omnis qui peccat, non videt eum, nec cognovit tum.

In virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Qui enim se dicit in Christo manere, debet quomodo ille ambulavit, ambulare: & non annorum ejus ætatem, sed plenitudinem imitari.

Ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae. Ut non simus ignorantes, nec dubii, ac vacillantes, & more imperiti gubernatores, omnis doctrinae vento nostræ fidei vela appendentes, ne facile naufragemus, aut ad portum perfectionis nunquam pervenire possimus.

In nequitia hominum, in astutia. Nequitia hominum, astutis disputationibus à recto fidei cursu detorquet incautos.

Ad circumventionem erroris. Sive cum multi quoddam erroris sui remedium putent, si multos secum traxerint ad errorem, sive errantium remedium sine labore promittentes, permanere faciunt in errore.

Veritatem autem facientes in charitate. Omnia in veritate propter charitatem Christi: & nihil in hypocrisis facientes.

Crescamus in illo per omnia. In illius perfectione ex omni parte crescimus.

Qui est caput Christus & ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem juncturam sub administratione secundum operationem. Ex capite connexum corpus, per omnem subjunctionem operationis crescit, dum se alterutrum membra edificat diligendo: ita ut unumquodque membrum in sua mensura augeatur: hoc est, ut qui est per sapientiam oculus in eorum numerum crescat, qui oculi officium gestari sunt: & singula quæque membra proficiant.

In mensuram uniuscujusque membri augmentum corporis facit in edificationem sui in charitate. Dum singula membra crescant, majus efficitur corpus.

Hoc igitur dico, & testificor in Domino. Quos superius obsecraverat, hic in Domino obtestatione constringit.

Ut jam non ambuletis, sicut & gentes ambulant. Nolo, ait, solo vos nomine esse Christianos: & Deum ore confitentes operibus denegare: sed quantum inter diabolum distat, & Deum, tanta differentia debent filii Dei à filiis diaboli in operibus discrepare. Ne Deum labiis honorantes, cordis timore longius assitamus, & dicatur de nobis: Sine causa colunt me: hoc est, ex mea cultura nullos accipient fructus.

In vanitate sensus sui. Vani sunt enim omnes homines quibus non est sapientia Dei.

Tenebris obcuratum habentes intellectum. Scilicet ignorantia, & mundanarum rerum sollicitudinum caligine ac tenebris obcuratum.

Alienati à vita Dei. Illi ideo à vita alienati sunt Dei, quia ignorant: vos autem quia cognovistis Deum, sequi debetis.

Per ignorantiam, quæ est in illis. Notandum quia contemptus ignorantiam generavit.

Propter cecitatem cordis ipsorum. Dicentium non est Deus.

Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiae. Desperantes penam impiorum, & premium justorum, necesse est, ut presentibus voluptatibus adhæreant, qui futura desperant: Venite & fruamur bonis quæ sunt, & cætera.

In operatione immunditiae omnis in avaritiam. Omnia crimina, immunditiae & avaritiæ nomine comprehendit.

Vos autem non ita didicistis Christum: si tamen illum audistis, & in ipso edocti estis. Et sicut ille non gentili ritu vivatis. Ille enim verè Christum audivit & ab ipso didicit, qui nullo similis vitio genibus invenitur.

Sicut est veritas in Jesu. Sicut ille verè mortuus est & surrexit, ut nos verè in novitate ambulemus.

Deponite vos secundum præteritam conversationem veterem hominem. Expulsi quid sit vetus homo, & quomodo deponatur: scilicet ut pristinos errores abiciat hujus mundi: & non membris corporis, sed mente & conversatione mutetur.

Qui corrumpitur secundum desideria erroris. Faciens voluntatem carnalium cogitationum.

Renovamini autem spiritu mentis vestre. Sicut Jeremias ait: Facite vobis cor novum, & spiritum novum.

Et induite novum hominem. Ex veteri intellige novum.

Qui secundum Deum creatus est in justitia, & sanctitate veritatis. Expulsi quid sit hominem ad imaginem Dei creatum: ut scilicet iustus, & sanctus, & verax, sicut Deus: ut sanctitate veritatis non vanitatis sit præditus: hoc est, quæ vanam hominum gloriam aucupatur, cum scriptum sit: Justè quod justum est persequeris.

Propter quod deponentes mendacium. Hic describitur ipsæ species castitatis, quibus novus homo cognoscitur.

Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo: quoniam sumus invicem membra. Nemo suum circumveniat fratrem: quia unum corpus sumus, & non possunt alterutrum membra se fallere: nec enim manus illud oculo, aut dentes lacerant membra, nisi fortè ubi spiritus immundus inhabitat.

Invasimini & nolite peccare. Ita non inebriet mentem, sed veritas dispense: nec tuam injuriam, sed fratris animadvertite peccatum.

Sol non occidat super iracundiam vestram. Ne scientiæ lumen in tua indignatione deficiat.

Nolite locum dare diabolo. Irascendo, vel quolibet alio delicto. Porta enim diaboli est peccatum: sicut fides in spiritu sancti porta est.

Qui furabatur, jam non furetur: magis autem laboret. Alienos labores aliquando direptos, nunc suo labore compense: & operando tribuat indigentibus, qui multos furando fecit egentibus.

Operando manibus suis, quod bonum est: ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Non quod malum: sunt enim multæ, vel inhonestæ vel male artes, ut maleficia & omnia quæ non ad naturæ necessitatem, sed ad concupiscentiarum proficiunt voluptatem.

Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Non unus, nec duo, sed omnes mali sermones: in hoc Christiani debent esse crucifixi.

Sed si quis bonus est ad edificationem fidei. Non silentium imposuit, sed qualiter loquendi monstravit, ut omnis sermo fidem ædificet Christianam: & os nostrum solum appetat verbum Dei. Simul notandum, quia hoc universæ Ecclesiæ præcipitur.

Ut det gratiam audientibus. Hoc est quod alibi dicit: Sermo vester in gratia sit sale conditus: & in sermone vestro gratiam accipiant audientes.

Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei. Hominibus loquens, comparationem loquendi humanam, ut ex nobis intelligamus quantum Spiritui sancto injuriam facimus, cum donum ejus in nobis aliqua peccati sordè polluiamus. Et quia de hospitio suo nobis condat: ideo sibi dolens tristis abscedit. Cæterum tristitia & ira & cætera hujusmodi in nobis passionibus sunt, quia passibiles sumus. In Deo verò dispensationes sunt, nos illa invitati patimur, ille voluntate ad nostram emendationem assumit. Et hæc est quæ assumit Deum & hominem, harum conditionum diversitas & natura.

In quo signati estis in die redemptionis. Signaculum sancti Spiritus in die baptismi accepistis: novum signaculum habere cepistis.

Omnis amaritudo. In qua contristatur Spiritus sanctus. Retè autem posuit amaritudinem, quia ipsa est provocatio.

Et ira. Omnem aufert iram.

Et indignatio. Indignatio ex superbia est, cum aliquem judicamus indignum: ideo eum nolumus sustinere.

Et clamor. Qui ex furore descendit, quem non habeant Christiani. Cæterum Isaias bene clamare jubetur. Sed & ipse Jesus clamabat in templo: Qui stitit, veniat & bibat.

Et blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia. Quæ vel inimico potest vicem reddere.

Estote autem invicem benigni. Servat ordinem legis, ut non solum malitia tollatur, sed etiam benignitas inferatur.

Miseri cordes. Id est, dolentes. Donantes invicem, sicut & Deus in Christo doavit vobis. Remittentes peccata, ne vobis dicatur: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi: oportuit & te dimittere confervo tuo.

Caput

Caput V.

ESTOTE ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi. Imitatione enim, non natura filii Dei sumus sicut ait Salvator: Ut sitis filii patris mei qui in cælis est, &c.

Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos. Unde & Joannes Apostolus ait: In hoc cognovimus charitatem: quia ille animam suam pro nobis posuit. Debemus ergo & nos pro fratribus animas ponere.

Et tradidit semetipsum. Voluntariè ipse se tradidit, non ab alio invitatus traditus est.

Pro nobis. Pro peccatoribus, ut fierent justii. Oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis. Suavissimi Deo odor est charitas.

Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut avaritia. Omnia crimina breviter comprehendit, duorum criminum designando radices.

Nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos. Considerandum scilicet non licere fieri, quod non licet nominare.

Aut turpido, aut stultiloquium. Hoc etiam in filiis hominum reprehenditur honestorum.

Aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet. Risum movens, qui gravitati non convenit Christianæ: quia ad rem non pertinet cœlestem & divinam.

Sed magis gratiarum actio. Hoc magis semper tractare debetis, quomodo Deo & actu & cogitatione placeatis.

Hoc enim scitote, intelligentes, quod omnis fornicator, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Contra illos agit qui solum fidem dicunt sufficere: quia hujusmodi actus non Deo, sed dæmoni exhibentur. Hereditas autem regni cœlorum Dei filiis, non diaboli preparatur.

Nemo vos seducat. Dicendo hoc solummodo opus est, ut fides sit, & homo Christi baptismum consequatur: quamvis peccet, perire non potest.

Inanibus verbis. Quæ hominem liberare non possunt. Propter hæc enim venit ira Dei. Ex præteritis futura cognoscite: si Sodomitis non peperit, & his qui in diluvio perierunt, parceret vobis?

In filios diffidentia. Qui non crediderunt iram comminantis se superventuram.

Nolite ergo effici participes eorum. Si in peccatis, iudicio desperantium participes fueritis, eritis & in pœna confortes.

Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Ut filii lucis ambulate. Quando nesciebatis Domini voluntatem. Nunc verò omnia cognovistis. Quantum ergo inter lucem dicitur & tenebras, tantum à pristina conversatione discrepare debetis.

Frustrum enim lucis est in omni bonitate, & justitia, & veritate. Talem habet scientia fructum.

Probantes quid sit beneplacitum Deo. Ex lege probate quid beneplaceat Deo, non quod homines asserunt.

Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Non prodest quicquid sit sine scientia veritatis: quia nec lux potest communicare cum tenebris.

Magis autem redarguite. Non solum communicare nolite, sed etiam redarguite.

Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis. In secretis locis domorum, vel templi.

Turpe est & dicere. Nobis dicere turpe est, quæ illi vel in tenebris facere non erubescunt.

Omnia autem quæ arguuntur, à lumine manifestantur. Sicut ad Corinthios ait: Occulta etiam cordis ejus manifesta sunt. Et tunc cadens in faciem adorabis Deum, pronuncians quod Deus verè est in nobis.

Omne enim quod manifestatur, lumen est. Incipit lumen esse cum crederit, & vobis adjungitur.

Propter quod dicit: Surge qui dormis. Voce alicujus sapientis, conscientiam increduli pulsare cupientis, de somno ignorantie excitat.

Et exurge à mortuis. A peccatis, vel idolis. Et illuminabit te Christus. Cum ei crederis, efficietis & ipse lux.

Videte itaque, fratres, quomodo cavete ambuletis: non quasi insipientes, sed ut sapientes. Quasi filii sapientiæ & lux.

Tom. V.

cis, ne alicui offendiculum detis, & incipiatis ei causa perditionis existere.

Redimentes senapus. Vestra sapientia vel cautela. Quoniam dies mali sunt. Non dies mali sunt per se, sed per homines: sicut locus malus dicitur, in quo aliquid committitur mali.

Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Scrutamini legem, in qua ejus voluntas agnoscitur.

Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed impleamini Spiritu sancto. Exponit continentiae utilitatem. Quia luxuria materiam expetere non convenit crucifixis, sed Spiritu sancto repleri.

Loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus. Non in actibus sæculi, sicut ait Propheta: Ut non loquatur os meum opera hominum.

Cantantes & psallentes in cordibus vestris. Ne ore tantum verba Dei resonemus.

Domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi. Sive bonis, sive malis, sicut ait Job: Sit nomen Domini benedictum.

Deo & patri. Subiecti invicem in timore Christi. Non humano timore, vel avaritiæ studio: sicut quidam suis patronis adulari consueverunt.

Mulieres viris suis subdita sint. Non eos sicut Corinthios lacte alebat, sed perfecto cibo continentiae nutriebat. Timet enim ne cessante in plerisque carnis officio, aut mulieribus subiectio, aut in viris cessaret charitatis affectus: & ne tanquam divortium docuisse crederetur. Cæterum tale est, ut novæ vitæ prædicator nulla existente causa hoc doceret quod naturaliter possidebant.

Sicut Domino. Quomodo Sara subdita erat Abraham, Dominum eum vocans.

Quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ, ipsa Salvator corporis ejus. Sed sicut Ecclesiæ subiecta est Christo: ita & mulieres viris suis in omnibus. Reddit justam causam subjectionis: quia & prior est vir, & utriusque corporis debet esse Salvator.

Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiæ. Tam sancta & venerabili charitate.

Et seipsum tradidit pro ea. Ita & vos pro sanctitate uxorum, nec mori si necesse fuerit, recusetis.

Ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ. Aqua lavit corpus, animam doctrina mundavit, sicut ait ad Hebræos: Aspergi corda à conscientia mala, & abluti corpus aqua munda: ita & vos corpora uxorum conscientie animas, mundate doctrinis.

Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiæ, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi. Ita sibi Christus mundavit Ecclesiæ, ut antiqua crimina ablueret: & novas maculas quomodo incurrimus, & verbo ostenderet & exemplo.

Sed ut sit sancta & immaculata. Si omnibus immaculata est, maculati ab ea alieni esse censentur, nisi rursus per poenitentiam fuerint expurgati.

Ita & viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Item quales uxores cupiunt invenire, tales exhibeant se uxori.

Qui suam uxorem diligit, seipsum diligit. Quia duo sunt in carne una.

Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit & fovet eam. Non ut ei labores & dolores infligat, sed ut securam faciat & quietam. Non nuptias damnat, sed ad continentiam cohortatur.

Sicut & Christus Ecclesiæ: quia membra sumus corporis ejus. Membra ejus cum debent in omnibus imitari.

De carne ejus, & de ossibus ejus. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem suam. Amore, si non bono.

Et adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una. Objectio ex persona carnalium, volentium se amare carnaliter, ut quibusdam videtur.

Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo & in Ecclesiæ. Ego hoc, inquit, in Christo intelligendum dico, & in Ecclesiæ: unde vos majore affectu debetis uxores vestras sanctas diligere spirituales, qui antè dilexistis peccatrices, & in gentilitate carnales.

Verumtamen & vos singuli unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligit: uxor autem timeat virum suum.

X x x